

A HTMT HÍREI**A stresszkutatás 90 éve: Selye János első cikkétől az új poszt-Covid-stressz-szindrómáig**

A stresszkutatás elmúlt kilenc évtizedének fejlődését és Selye János tudományos örökségét állította középpontba „A stresszkutatás 90 éve: Selye János első (Nature, 1936) cikkétől az új poszt-Covid-stressz-szindrómáig” című tudományos szimpózium, amelyet 2026. június 22-én rendeztek meg az MTA Székházában, az MTA200 bicentenáriumi programsorozat részeként. A tudományos ülés arra is rámutatott, hogy Selye János 1936-os felismerései ma is meghatározó alapját jelentik a stressz biológiai hatásainak kutatásában és az egészségtudomány számos területén folyó vizsgálatoknak... Forrás MTA.hu: [teljes cikk >](#)

Elhunyt Tóth József, az MTA külső tagja

Életének 94. évében 2026. július 3-án a kanadai Edmontonban elhunyt Tóth József professzor, az MTA külső tagja. Tudományos pályáját a felszín alatti vizek kutatásának és a hidrogeológia fejlődésének szentelte. A kanadai University of Alberta, Edmonton professor emeritusaként, valamint az Eötvös Loránd Tudományegyetem címzetes egyetemi tanáraként generációk számára közvetítette tudását és tapasztalatait. [...] Egyedülálló tudományos teljesítményével világszerte elismerést szerzett, miközben mindig kiemelt figyelmet fordított a magyar hidrogeológiai oktatás és kutatás fejlesztésére, valamint a szakma nemzetközi kapcsolatainak erősítésére... Forrás MTA.hu: [teljes cikk >](#)

Elhunyt Sinkovics Géza József professzor, az MTA külső tagja

Floridai otthonában július 3-án – 102 éves korában – elhunyt Sinkovics Géza József virológus, onkológus professzor, az MTA külső tagja, a Semmelweis Egyetem 1948-ban önállóvá vált Mikrobiológiai Intézetének alapítója, a hibrodóma első leírója. [...] 1948-ban az akkor önállóvá vált Bakteriológiai és Immunitástani Intézetben a barompestis vírusát (Newcastle Disease vírus – NDV) és influenzavírusok sajátosságait kutatta. 1955-ben jelent meg A víruskutatás alapjai című könyve az Akadémiai Kiadónál, amely az első magyar nyelvű összefoglaló mű a vírusokról. [...] 1983-ban a floridai Tampába költözött, mivel kinevezték a St. Joseph Rákkutató Intézet orvos-igazgatójává, ahol egészen 90 éves koráig dolgozott, komoly tudományos eredményeket érve el. 1993-ban a MTA külső tagjává választotta... Forrás Felvidek.ma: [teljes cikk >](#)

Miért van szükségünk tudósokra? – Kerekasztal-beszélgetés a Gombaszögi Nyári Táborban

A tudomány és a társadalom kapcsolatáról, a tudományba vetett közbizalom alakulásáról, valamint a kutatók közéleti szerepéről lesz szó a „Miért van szükségünk tudósokra? – A jövő asztala” című kerekasztal-beszélgetésen, amelyre 2026. július 17-én (pénteken) 11.30 és 12.30 között kerül sor a Gombaszögi Nyári Tábor Diákhálózat Móló helyszínén. [...] A kerekasztal résztvevői Pósfai Mihály, az MTA regnáló elnöke, Miklós László, egykori szlovák környezetvédelmi miniszter, a SzMAT elnöke és Weiszbürg Tamás, az Országos Tudományos Diákköri Tanács volt elnöke... Forrás SzMAT.sk: [teljes cikk >](#)

SZLOVÁKIA/FELVIDÉK**Podcast: Az organikus fotonika tudományáról szól a Bagoly mondja új része**

A Bagoly mondja új adásának a dunaszerdahelyi származású Méhes Gábor volt a vendége, aki jelenleg a Japánban található Waseda Egyetem kutatója. A Rácz Vince által készített beszélgetésből többek között az is kiderül, hogy hogyan lehet a növények által termelt energiát az elektronikában felhasználni, és mik azok az elektromosságot vezető baktériumok... Forrás: Felvidek.ma: [teljes cikk >](#)

Podcast: Vízhelyzetről Samu Andreával, a WWF Magyarország Élő Folyók programjának szakértőjével

Egyre erőteljesebben követel teret magának az éghajlatváltozás, az idei nyáron egészen biztosan nem nőtt azok száma, akik nem hisznek benne – bár nem hit kérdéséről van szó. Arról, hogy mit tehetünk egyénileg a helyzet szinten tartása érdekében a rimaszombati származású Samu Andreát, a világ legnagyobb civil természetvédelmi szervezete, a Természetvédelmi Világalap magyarországi szervezete Élő Folyók programjának szakértőjét kérdezte Paszmár Lívია Pátria Rádióban... Forrás: Patria24.sk: [teljes cikk >](#)

Interjú Peternai Zsuzsannával, a távozó érsekújvári gimnáziumigazgatóval

Váltani kell, hogy elkerüljük a kiégést, és szellemileg, valamint lelkiileg ne fásuljunk bele a feladatokba. Kezdtém úgy érezni, hogy már megszokásból vagyok a helyemen. Peternai Zsuzsanna 17 év után távozik az iskola éléről. [...] Egy vezetőnek új lehetőségeket

kell keresnie, folyamatosan meg kell újulnia, új dolgokat kell nyújtania a diákoknak és a pedagógusoknak, és tudnia kell lelkesíteni őket. [...] Körülbelül 200–220 diákkal vettem át a gimnáziumot. Azonban már akkor tisztán látszott az a tendencia, hogy a diáklétszám csökkenni fog. Bár a két legutóbbi igazgatóválasztási programomban is kitértem az iskolaközpont létrehozására, ebben az ügyben nem tudtunk előrelépni. [...] 46 sikeresen felvételiző diákunk volt, de a keretszámok miatt csak húszat vehettünk fel. [...] Sajnos képtelenek vagyunk megegyezni, ami nagyon jellemző a felvidéki magyarságra. Ahol két szlovákiai magyar van, ott három pártot fognak alapítani... Forrás: Napunk.sk: [teljes cikk >](#)

Darnai Zsolt helytörténeti előadása

Szap község kultúrházában Darnai Zsolt, a dunaszerdahelyi Csallóközi Múzeum történésze tartott gazdagon illusztrált előadást, amely az 1935-ben Szapon megrendezett csilizközi árvédelmi és tűzoltónap történetét idézte fel. [...] Ismertette, hogy a térség lakói évszázadokon keresztül küzdöttek a Duna árvizeivel és a belvizek okozta károkkal, ezért már a középkortól kezdve különféle gátépítési, vízelvezetési és árvízvédelmi megoldásokkal próbálták megóvni településeiket. [...] Ezt követően Darnai Zsolt röviden bemutatta a Csallóközi Múzeum gondozásában a közelmúltban megjelent kiadványokat, köztük saját, Csallóközi sztorik a múltból című kötetének bővített kiadását is... Forrás: Felvidek.ma: [teljes cikk >](#)

SZERBIA/VAJDASÁG

Dékanválasztás a Magyar Tannyelvű Tanítóképző Karon

Újabb három éves mandátumra megválasztotta a Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar Tudományos-Oktatói Tanácsa, valamint Kari Tanácsa Pintér Krekić Valériát, az MTA külső köztestületének tagját a Kar dékánjává. Egyhangú döntés született... Forrás: Hetnap.rs: [teljes cikk >](#)

Beszélgetés: Hamarosan megszületik a 100. lombikbébi Szabadkán

A Szabadkai Közkórház Reproductív Gyógyászati és Mesterséges Megtermékenyítési Osztálya hamarosan különleges mérföldkőhöz érkezik, nemsokára megszületik a 100. baba, aki a központ segítségével fogant meg. [...] Aleksandar Radulović, a kórház szülészeti és nőgyógyászati osztályának főorvosa Szerbiából elsőként szerezte meg a szükséges szakképesítést a mesterséges megtermékenyítéshez, de sokáig külföldön praktizált, mivel itthon nem volt lehetősége. Magyarországon és Németországban is dolgozott. [...] A Hét Nap Plusz podcast műsorában a mesterséges megtermékenyítés folyamatáról, az előzetes kezelésekről és az eredményekről beszélgettünk Aleksandar Radulovićtyal... Forrás: Hetnap.rs: [teljes cikk >](#)

C. Kiss Tamás: Visszaút-effektus

Mit jelent visszatalálni önmagunkhoz? Erre a kérdésre keresi a választ Celler Kiss Tamás harmadik verseskötete. A Visszaút-effektust mutatták be a szenttamási Népkönyvtárban. [...] A frissen megjelent kötet címe egy ismert pszichológiai jelenségre utal: a visszaút-effektusra, amikor a hazafelé vezető utat rövidebbnek érezzük, mint az odafelelét. A szerző ezt a jelenséget emelte át a líra nyelvére, verseiben az ember önmagához vezető visszaútját kutatja... Forrás: Rtv.rs: [teljes cikk >](#)

Múltidéző: Darvas Gábor ingénieur muzsikáló papírszalagja

Jeles, törökbecsei prózáíróként, egykötetes regényíróként és publicistaként tartják őt számon a vajdasági magyar irodalomban, ám kevésbé ismert, hogy munkásságának volt egy másik, gépészmérnöki végzettségéhez kapcsolódó, érdekes és mindeddig jórészt ismeretlen vonulata is. Abban is sikeres volt, sőt, 1931-ben szabadalmaztatta Luxophon nevű találmányát is, melyet a sajtó „muzsikáló papírszalag”-nak nevezett. [...] Németh Ferenc, az MTA külső köztestületi tagjának cikke... Forrás: Hetnap.rs: [teljes cikk >](#)

ROMÁNIA/ERDÉLY

Statisztika: Romániában mostohagyerek a kultúra

Nálunk a dolgozóknak csak 1,8 százaléka tevékenykedik a művelődés területén, ami kb. 40 százaléka az uniós átlagnak. [...] Az utánunk következő két uniós tagállamban, Szlovákiában és Írországban is lényegesen nagyobb a művelődés részaránya, 3,3, illetve 3,4 százalék... Forrás: Maszol.ro: [teljes cikk >](#)

Markó Bélát kérdeztük a Communitas Alkotói Ösztöndíjának átláthatóságáról

A tehetséget támogatni kell, de azt, hogy ki számít tehetségesnek, nem lehet objektív mércével eldönteni, vallja Markó Béla, a Communitas Alkotói Ösztöndíj bizottságának elnöke. [...] Az RMDSZ az erdélyi magyar nyilvánosságban két szerepben van jelen, amelyek átfedései és átláthatatlanságai rendszeresen szülnek összeférhetetlenségi vitákat. Az, hogy az érdekképviselési és a politikai tevékenység nem különül el egyértelműen, szürkezónákat eredményez. Ezekben a zónákban működnek a szövetség alapítványai,

mint az Iskola Alapítvány vagy a Communitas. [...] A pályázási feltételek nem egységesek, területenként változik, hogy az alkotók pályázatainak mit kell tartalmazniuk, de minden esetben be kell nyújtaniuk egy (vagy több) olyan dokumentumot, amiből egy viszonylag átfogó kép rajzolódik ki eddigi szakmai tevékenységükről... Forrás: Transtelex.ro: [teljes cikk >](#)

Az MCC Erdély átalakítását kéri tízpontos kiáltványában az Egyenlőbb Erdélyért Mozgalom

Bár a Mathias Corvinus Collegiumot fenntartó alapítvány megszűnése miatt augusztus 31-től az MCC Erdély is finanszírozás nélkül marad, a szervezet vezetői „úgy toboroznak a különböző programjaikra, mintha mi sem történt volna – ezzel tulajdonképpen átverve a hozzájuk jelentkező diákokat és azok szüleit”, írta pénteki állásfoglalásában az Egyenlőbb Erdélyért Mozgalom. Az állásfoglalás részeként kiáltványt is megfogalmaztak, amelyben hangsúlyozták, hogy az eddigi „gyarmatosított tudástér” helyett autonóm, decentralizált rendszert, az ideológiai nevelés helyett szakmaiságot, transzparenciát és a társadalmilag igazságosabb részvétel lehetőségét várják el az erdélyi fiatalok számára... Forrás: Transtelex.ro: [teljes cikk >](#)

Interjú Tompa Gábor rendezővel, a Kolozsvári Állami Magyar Színház vezérigazgatójával

Tompa Gábor személyében nemcsak kivételes rendezővel beszélgethettünk, hanem olyan gondolkodóval is, aki a színházat a világ értelmezésének egyik legérzékenyebb eszközeként, modelljeként szemléli, és aki évtizedek óta nemcsak rendezéseivel, hanem szemléletmódjával is alakítja a magyar és az európai színház szellemi horizontját. [...] Ma közelharcot kell vívnom ezért, mivel az emberek már lusták írni, de kötelező módon próba- és előadásnaplót vezetünk, amiben mindennek benne kellene lennie. Ez a jegyzőkönyv az, amelynek alapján aztán színháztörténetet is lehet írni. Ha nem lettek volna munkanaplók például az 1920-as években, akkor nehezen tudnánk pontosan kibogozni azt, hogyan is zajlott a magyar társulatnak a Hunyadi térről való kilakoltatása, átköltöztetése. [...] Ami az itthoni terveket illeti, sajnos egyre nehezebb a költségvetés előteremtése, mivel folyton váltakoznak a miniszterek és a kormányok. Egyre több az olyan alkalmazott a minisztériumokban, aki nem szakember, hanem pártpolitikai vonalon került oda... Forrás: Szabadság.ro: [teljes cikk >](#)

Kötet: Kiváló testek: A hatalom nyelve, a megfigyelés tárgya

A diktatúrák nem csupán a közéletet akarják ellenőrizni, hanem az emberi intimitást is. Többek között erről is szólt Tompa Andrea és Bíró Annamária beszélgetése a 15. Kolozsvári Ünnepi Könyvhéten, ahol Tompa Kiváló testek című új regényt mutatták be. Ez az a tér, amelyet a regény a hetvenes évek Romániájában vizsgál, miközben a besűgás, a megfigyelés és a nyelv működését is boncolgatja. A beszélgetés a nyelv kérdésével kezdődött. Bíró Annamária, az MTA külső köztestületi tagjának felvetésére, miszerint a regény „hazatért” Kolozsvárra, Tompa Andrea arról beszélt, hogy számára nincs egyetlen otthonos nyelvi közeg: minden nyelv mást tesz lehetővé... Forrás: Szabadság.ro: [teljes cikk >](#)

Ételpazarlás megelőzése applikációval?

Öt marosvásárhelyi oktatási intézmény diákjai közösen dolgoznak egy olyan applikáción, ami az ételpazarlást hivatott visszaszorítani. Egy olyan platformot hoznak létre, amelyen a nem értékesített, de még fogyasztható ételeket lehet majd megvásárolni. Mátyus Délia Erzsébet kommunikációs szakember a Krónika érdeklődésére kifejtette, a Grabz nevű alkalmazás a We Care We Grow Egyesület mentorprogramjában született. A program lényege, hogy a fiatalok ne kitalált feladatokon dolgozzanak, hanem valós társadalmi problémákra keressenek működő megoldásokat. [...] El kell érünk, hogy az emberek ne kompromisszumként tekintsenek ezekre a vásárlásokra, hanem tudatos döntésként... Forrás: Kronika.ro: [teljes cikk >](#)

Podcast: Kolozsvár ad otthont az első Közép-európai Mesterséges Intelligencia Olimpiának

A Közép-európai Mesterséges Intelligencia Olimpia első kiadását szervezik meg jövő héten Kolozsváron, a Babes-Bolyai Tudományegyetemen. A középiskolás diákoknak szervezett versenyre számos európai és Európán kívüli országból érkeznek diákok. A verseny egyik célja felkutatni a jövő generáció legjobb AI szakembereit. Markó Bálintot, a BBTE rektorhelyettesét az MTA külső köztestületének tagját Forrai Szerénke, a Kolozsvári Rádió riportere kérdezte... Forrás: Kolozsvariradio.ro: [teljes cikk >](#)

Podcast: Geológia: elméleti és gyakorlati egyetemi képzés

Földrajz és geológia: mennyire tér el egymástól a kettő? Hol válik el a geológus és a környezetmérnök munkája? A Babes-Bolyai Tudományegyetem Geológia Szakán a beiratkozás július 13-18. között zajlik: érettségi diploma és motivációs levél alapján veszik fel a hallgatókat. Kövecsi Szabolcs adjunktus, az MTA külső köztestületének tagja volt Rácz Éva vendége a Kolozsvári Rádióban... Forrás: Kolozsvariradio.ro: [teljes cikk >](#)

Podcast: Hiánypótló kötet Torda-Aranyos vármegye magyarságának évszázadairól

Torda-Aranyos vármegye magyarsága címmel jelent meg a kolozsvári Művelődés kiadó egyik legújabb kötete. A vaskos, Farkas Zoltán által jegyzett hiánypótló kiadványban Erdély egyik leggazdagabb történeti, társadalmi, gazdasági, művelődési és vallási

múlttal rendelkező régiójába nyer betekintést az olvasó. Farkas Zoltánnal otthonában készített interjút a Kolozsvári Rádió riportere... Forrás: Kolozsvariradio.ro: [teljes cikk >](#)

Könyvek a függöny mögött – olvasás és cenzúra a kommunista Romániában

A kommunista Romániában számos könyv tiltólistára került, más köteteket pedig cenzúrázva adtak ki. A könyvtárakban ugyanakkor értékes magyar irodalom is várta az olvasókat. Török Edit a csíkszeredai Kájoni János Megyei Könyvtár könyvtárosa idézte fel az akkori éveket... Forrás: Szekelyhon.ro: [teljes cikk >](#)

Kitekintő: Megkérdőjelezte a román identitást a német nagykövet, számos reakció érkezett

Én megkérdőjelezném azt, amit a Moldovai Köztársaságról mondott, miszerint ugyanaz a nyelvük és ugyanaz a vallásuk, mint Romániának. [...] Dragoș Galbur, a Moldovai Nemzeti Párt elnöke – amely formáció fő céljának „a Moldovai Köztársaság Romániával való egyesülését és a visszafordíthatatlan európai integrációt” tekinti – közzétett a Facebookon egy véleményt Berlin a saját egységét ünnepli, de tőlünk azt kéri, hogy még ma is szeressük a Hitler és Sztálin által meghúzott határt címmel... Forrás: Kronika.ro: [teljes cikk >](#)

UKRAJNA/KÁRPÁTALJA

Veszélyben a kárpátaljai magyar kisiskolák?

Nemrég Mezőgecsében, Sárosorosziban, Csetfalván és Haláboron tartottak lakossági fórumokat a Beregszászi kistérség kis létszámú oktatási intézményeinek helyzetéről. A kérdés hátterében az ukrán oktatási finanszírozás átalakítása áll. A jelenlegi szabályozás szerint azok a gimnáziumok és líceumok, amelyekben 45-nél kevesebb tanuló van, kikerülhetnek az állami oktatási szubvencióból. Babják Edit, a Beregszászi Városi Tanács Oktatási és Kulturális Osztályának vezetője a fórumokon hangsúlyozta: A kétnyelvű oktatási rendszer fenntartása eleve drágább, ezért sokat segítene, ha az ukrán költségvetési szabályozásban megjelenne valamilyen pozitív diszkrimináció az anyanyelvi oktatást biztosító kistérségek számára... Forrás: Kiszo.net: [teljes cikk >](#)

AUSZTRIA

37 év az őriszigeti oktatás szolgálatában

Különleges és egyben meghatározó volt az idei évzáró ünnepség az őriszigeti kétnyelvű általános iskolában. A diákok, a szülők, a kollégák és a település közössége együtt búcsúzott Miklos Wilhelmától, aki több mint 37 év után fejezi be igazgatói munkáját az intézmény élén. [...] Miklos Wilhelm igazgatói éve alatt jelentős változások történtek a kétnyelvű oktatás területén. [...] Különösen büszke a 2017-es Safety Tour katasztrófavédelmi olimpiára. Az őriszigeti iskola akkor nemcsak burgenlandi első helyezést ért el, hanem osztrák vicebajnok is lett... Forrás: Volksgruppen.at: [teljes cikk >](#)

Helyzetkép: Felsőőr kéttannyelvű magyar osztályai

Az EMS Felsőőr kéttannyelvű magyar osztályaiban a magyar nyelvtudás nem feltétele a jelentkezésnek. Az intézményben azok is sikeresen bekapcsolódhatnak a tanulásba, akik még egyáltalán nem beszélnek magyarul. [...] Koch Gyöngyvér pedagógus szerint éppen ez a különleges összetétel az egyik legnagyobb erősségük. „Akik kevesebbet tudnak, nagyon gyorsan tanulják a nyelvet, akik pedig anyanyelvi szinten beszélik a magyart, a diáktársaiktól sokkal gyorsabban sajátítják el a németet is.” [...] A kéttannyelvű osztályok 9 főtől indulnak, és általában 14–15 fős csoportokban működnek... Forrás: Volksgruppen.at: [teljes cikk >](#)

SZLOVÉNIA/MURAVIDÉK

Podcast: Érettségi a Lendvai Kétnyelvű Középiskolában

A tavaszi vizsgaidőszakban közel 6 800 szlovéniai jelölt tett általános érettségi vizsgát 83 középiskolából. A Lendvai Kétnyelvű Középiskolában idén 8 diák érettségizett, közülük 7-en voltak sikeresek. Az eredményt jónak értékeljük – nyilatkozta Hajdinjak Prendl Silvija, a Lendvai Kétnyelvű Középiskola igazgatója, akit Szőke Kristina kérdezett... Forrás: MMR.si: [teljes cikk >](#)

A Muravidéket kapocsként összekötő költő

Július 1-jén a lendvai Bánffy Központban köszöntötték Bence Lajos József Attila-díjas, Balassi-kardos író, költő, irodalomtörténészt, az MTA külső köztestületi tagját és közéleti személyiséget 70. születésnapja alkalmából, aki a muravidéki magyar kulturális és közélet alakításában jelentős szerepet játszott és játszik. [...] Bence irodalmi munkássága mellett évtizedeken át tanárként, a Népújság újságírójaként, felelős szerkesztőjeként és intézményvezetőjeként, valamint közéleti szereplőként is szolgálta a muravidéki magyarságot... Forrás: Nepujas.net: [teljes cikk >](#)

Munkamegbeszélés a Vukovár-Szerém megyei magyar egyesületek és kisebbségi önkormányzatok vezetőivel

A kórógyi általános iskola tornatermének ünnepélyes avatóünnepségét megelőzően nagyszabású munkamegbeszélésen vettek részt a két ország vezetői: Andrej Plenković horvát miniszterelnök és Tarr Zoltán, Magyarország társadalmi kapcsolatokért és kultúráért felelős minisztere Jankovics Róberttel, a HMDK elnökével, valamint a Vukovár-Szerém megye területén működő magyar civil szervezetek és magyar kisebbségi önkormányzatok elnökeivel találkozott. [...] A megbeszélésekről Jankovics Róbert számolt be lapunknak. A megbeszélés elsősorban arra adott alkalmat, hogy bemutassuk közösségünket, hiszen korábban sem miniszter úrral, sem helyettes államtitkár úrral nem volt lehetőségünk megismerkedni... Forrás: Kepesujtag.com: [teljes cikk > teljes cikk 2 > teljes cikk 3 >](#)